

Carte donata de
Pr. ATH. NEGOTIA

ARCUL DE TRIUMF ȘI EPOPEEA ROMÂNĂ

1916 — 1918 — 1922 — 1936

DE

CONSTANTIN KIRIȚESCU

EDITURA CASEI ȘCOALELOR

54.358/1965

Carte donată de
Pr. ATH. NEBOIȚA

ARCUL DE TRIUMF ȘI EPOPEEA ROMÂNĂ

1916 — 1918 — 1922 — 1936

DE

CONSTANTIN KIRIȚESCU

EDITURA CASEI ȘCOALELOR

Arcul de triumf

de Arhitect Petre Antonescu

Victoria

de Baraschi-Muşat

EPOPEEA ROMÂNĂ

1916—1919

La intrarea de miază-noapte a capitalei României întregite, deacurmezişul drumului umbrat de tei, croit acum o sută de ani de generalul Kisseleff, s'a înălţat o poartă măreaţă, durată în piatră, închinată vitejilor Români, cari cu piepturile lor au apărat ţara de primejdie şi cu braţele lor i-au întins hotarele până la marginile lor fi-reşti. Acest Arc de Triumf, clădit după asemănarea celor cu care împăraţii romani nemureau biruinţele lor asupra barbarilor, va rămâne neclintit pe locul său, dealungul veacurilor viitoare, ca să povestească urmaşilor noştri faptele măreţe prin care străbunii lor au săvârşit Unirea cea mare a tuturor Românilor. El este poemul de

piatră isvorît din simțimântul mândriei și recunoștinței pentru vrednicia, jertfirea și gloria românească.

Prin locul pe care se ridică falnicul arc de triumf, a trecut în ziua de 1 Decembrie a anului 1918 Regele întregitor de țară, Ferdinand I, înapoindu-se în capitala țării sale, în fruntea armatei eroice cu care câștigase pe câmpurile de luptă prin vitejie, hotărîre, suferință și jertfă de sânge, izbânda cea mare. Alături de Regele întregitor era Regina Maria, vrednica tovarășe de luptă a marelui rege, aceea care în mijlocul suferințelor celor doi ani de război fusese zâna îmbărbătoare a curajului luptătorilor și alinatoarea durerilor celor ce sufereau, precum și generalul Berthelot, solul Franței — marea și nobila aliată — cel mai bun și mai de aproape sfetnic al conducătorilor armatelor românești. După ei, venea oastea de eroi, regimentele dela Mărăști, Mărășești și Oituz, umăr la umăr cu tovarășii din armatele aliate, francezi, englezi, americani, cari se acoperiseră de glorie pe câmpurile de luptă ale Apusului.

Defilarea alaiului triumfal, dealungul drumului mărginit de tei al Aleei Kisseleff, ca să pătrundă în Capitala țării, însemna sfârșitul glorios al marelui război, izbânda dreptății și săvârșirea idealului național al României: întregirea neamului românesc într'o singură țară.

Patru ani mai târziu, la 16 Octombrie 1922, Regele Ferdinand, încoronat la Alba Iulia ca Rege al tuturor Românilor, urmat de glorioasa sa soție și de cortegiul care înfățișa întreg trecutul istoric al neamului românesc, trecea prin acelaș loc, ca să aducă vechei capitale a României întregite vestea așezării pentru veșnicie a orânduelii celei noi. Strălucitul alaiu, în care călăreau Voevozii Basarabi și Mușatini, cu boerii, slujitorii și oștenii lor, urmând pe Regele întregitor, tălmăcea norodului continuitatea dealungul veacurilor a strădaniilor și sbuciumului generațiilor de Români întru apărarea pământului strămoșesc, păstrarea neatinsă a ființei neamului, în așteptarea zilei celei mari pe care vitejia luptătorilor din Carpați, Mărășești și Tisa au isbutit s'o săvârșească aevea.

În toate timpurile, popoarele vrednice au știut să prețuiască evenimentele mari ale patriei lor, nu numai pentru cele ce se înfăp-

tuesc, dar și pentru bogăția de simțiminte pe care le fac să rodească în sufletele urmașilor. Monumentele mărețe pe care le înalță, sunt mărturii ale acelor fapte glorioase. Prin graiul mut dar elocvent al pietrei și bronzului, ele țin trează amintirea faptelor de vrednicie, care stau la temelia așezământului lor și sunt altare de închinare de unde pornesc încurajări și porunci pentru urmașii ce se bucură de ostenelele și jertfele celor pe cari aceste monumente îi nemuresc.

Să ne oprim cu inima smerită înaintea monumentului Eroilor războiului de întregire a neamului, să trecem pe sub bolțile lui uriașe, să privim icoanele ce-l împodobesc, să tălmăcim pisaniile încrustate pe lespezile lui, și să ascultăm cu ochii înrouați, dar cu inimile calde, glasul tainic care ne povestește poemul vredniciei, jertfei și gloriei românești.

* * *

15 August, 1916.....

Răsună arama clopotelor bisericilor risipite pe toată fața pământului românesc. Flăcări țării sunt chemați la mobilizare. Sorții se aruncaseră. România se prindea în hora tragică a marelui război al lumii. Alături de nobila Franță, de mândra Engliteră, de sora latină Italia, de puternica Rusie, de eroica Belgie, de Serbia martiră, România își va vărsa sângele pentru liberarea neamurilor asuprite și pentru dreptul lor de a-și hotărî singure soarta. Căci isbânda acestor idei va însemna liberarea Ardealului și voia lui de a se alipi de țara mamă România.

Așezarea geografică a României pe harta războiului e primejdioasă. Pe mai mult ca trei sferturi din hotare, e încercuită de dușmani. Numai spre Prut se învecinește cu Rusia aliată, dar această aliată e nesigură; ea ne-a mai înșelat odată, la 1877—78, când, ca răsplată pentru că am scăpat-o de Turci la Plevna, ne-a răpit Basarabia. Și de astă dată puternica vecină ne dă de bănuț. Iar aliații cei siguri din Apus sunt departe.

Nu e însă vreme de stat prea mult la cumpănă. Aliații au nevoie de ajutorul nostru. Ei ne-au rugat să li-l dăm acum. Cu prețul durerilor pe care le știm sigure, cu prețul jertfelor pe care le bănuim, am

intrat într'un război crunt ce trebuie purtat pe două fronturi: la munte și la Dunăre, cu patru dușmani deodată: cu Germania, cea mai mare putere militară din lume, neînfrântă până acum, cu împărăția austromaghiară, cu Bulgaria și cu Turcii.

În noaptea de Sfântă Mărie, tunul bubui pe culmile Carpaților. S'au cutremurat stâncile și au răsunat prelung văile. Soldații României au spart zidul de temniță care închidea de o mie de ani jumătate din neamul românesc și au pătruns în Transilvania prin 18 trecători deodată. După trei săptămâni de lupte, eram stăpâni pe văile de sus ale Mureșului și Oltului, pe țara Bârsei, pe valea Cernei; ne așezaserăm în Brașov și eram aproape de porțile Sibiului, ale Reghinului și Sighișoarei. Ardealul primea cu flori și lacrimi de bucurie pe frații liberatori; dinaintea bisericilor, preoții în odăjdii îi binecuvântau.

Dar dușmanul puternic nu sta nici el cu mâinile în sân. Folosindu-se de oboseala aliaților noștri din Apus, unde nu se mai dădeau lupte mari, precum și de încetineala și șovăelile Rușilor, cari, în loc să ajute pe Românii vecini, stăteau cu arma la picior, dușmanii adunară oști puternice și aduseră comandanți iscusiți. Pe când Românii luptau în Ardeal, dușmanul ne-a atacat pe la spate, la hotarul Dobrogei. Armatele românești au trebuit să dea înapoi de pe acest hotar și să se așeze pe o linie aleasă în inima Dobrogei. Ca să întărească această linie, comandanții au chibzuit că trebuie să retragă o parte din puterile ce luptau în Ardeal. Cinci divizii din armata din Ardeal și cele două divizii cari formau rezerva generală din launtrul țării, au fost trimise în Dobrogea; izbind pe dușmanul încrezut, l-au înfrânt și i-au oprit înaintarea pe linia Rașova-Cobadin-Tuzla.

Dar această mișcare a pricinuit un alt rău. Armata din Transilvania slăbise. Iar folosind timpul pierdut, dușmanul adusese și aici oaste multă de pe fronturile Europei—mai ales Germani—și ajunsese mai puternic de cât noi. Cu chipul acesta i-a isbândit să ne lovească și să ne scoată din pozițiile până la care înaintasem. Cu toată vitejia cu care au luptat Românii la Sibiu, la Șinca și la Brașov, cu toate izbânzile glorioase pe care Românii le-au câștigat la Porumbacu, la Bărcut-Moha și la Praidu-Sovata, ei au trebuit să părăsească Ardealul și să se așeze pe crestele munților Carpați. Infipți pe plaiurile și în

văile munților, vor străjui ei trecătorile de intrare în țară și vor apăra pământul strămoșesc al României împotriva puhoiului, care amenință cu năvala în țara unde-i ademenesc bogățiile noastre, mai ales grâul și petrolul, după care se lăcomesc.

Războiul pentru liberarea Transilvaniei se prefăcuse acum în războiul pentru apărarea pământului Regatului României.

* * *

Două luni încheiate au dat dușmanii lupte violente pentru cucerirea trecătorilor Carpaților. Cei mai buni generali ai Germanilor conduceau lupta. Pe când la miazăzi în Dobrogea Mackensen se încerca să pătrundă adânc în Dobrogea, la miază noapte Falkenhayn se opintea să străpungă Carpații. Ca să isbândească, dușmanii au adus împotriva noastră oștire numeroasă (peste 40 de divizii în luna Noemvrie) — de două ori mai mult decât noi; ei aveau arme și unelte de luptă multe și bune: tunuri grele, mitraliere, avioane, de care noi eram lipsiți, căci Aliații noștri, fiind departe și despărțiți de noi prin țările vrăjmașe, nu puteau să ne trimită nimic. Așa încât împotriva acestei armate puternice, Românul trebuia să lupte cu brațele și să stea împotriva cu pieptul. Cele două luni de îndârjite lupte pentru apărarea Carpaților, au fost pentru Români două luni de mare viteză și de eroism sublim.

Dușmanii au pipăit prin toate trecătorile, ca să găsească un locșor pe unde să se strecoare ca să-și poată face drum de năvală în țară. Peste tot au fost însă izbiți și aruncați înapoi.

Pe valea Trotușului, divizia 7-a română a ferecat bine porțile Ghimeșului la Asău și în valea Uzului. La Oituz, gloriosul general Eremia Grigorescu, comandantul diviziei a 15-a, supranumită și „divizia de fier”, a bătut strașnic pe Unguri și a înscris pe stâncile trecătoarei, deviza mândră: „Pe aici nu se trece”. În valea Prahovei, dușmanii au putut ocupa numai Predealul, după o eroică rezistență a Românilor și apoi au înlemnit în fața Azugei. În pasul Bran, Germanii au ocupat prin surprindere Rucărul, dar înaintând spre Câmpulung, au fost atacați de Români și siliți să se vâre în tranșee pe po-

ziția Dragoslavele-Mateiașul, de unde nu s'au mai putut mișca. În trecătoarea Oltului, Alpinii germani și austroungari au fost înfrânți, pe dreapta râului pe Pietrosul și Veverița, iar pe stânga la Sălătruc, de unde au fost aruncați înapoi.

Mai rău au pățit-o însă în valea Jiului, unde, folosindu-se de numărul mic al Românilor, au înaintat cutezători până aproape de Târgu-Jiu. Dar în ziua de Sf. Paraschiva (14/27 Octomvrie) s'au întors lucrurile. Pe când la podul Jiului, milițienii, cercetașii, sergenții de poliție, cetățenii și femeile, au ținut piept Bavarezilor și nu i-au lăsat să năvălească în oraș, armata dela Jiu, ajutată de un detașament venit dela Cerna prin Baia de Aramă, au atacat grosul trupelor de infanterie și cavalerie bavareze și austroungare, le-au bătut strașnic — luându-le 2000 de prizonieri și 50 de tunuri — și le-au aruncat în munți.

Cu această înfrângere cumplită a luat sfârșit întâia încercare a dușmanului de a străpunge Carpații. Românii au ieșit învingători, dar au suferit și ei pierderi dureroase, printre cari pe doi dintre cei mai buni comandanți: generalul Praporgescu, mort la Căineni, și Dragalina, rănit mortal la Lainici, în trecătoarea Jiului. Cinste amintirii lor!

Mai rău decât pierderea atâtor viteji conducători, Românii erau sleiți de atâtea pierderi și de necurmatele hârțuieli; ei nu se puteau schimba cu trupe proaspete, ca pe alte fronturi, fiindcă nu mai erau rezerve, ci tot aceiași oameni luptau dela mobilizare, trebuind să alerge depe un front pe altul, unde schimba dușmanul atacul, și mai sufereau groaznic de frig și de lipsuri prin locurile rele din munți, unde trebuiau să lupte.

Iar în vremea aceasta, Germanii cărau mereu trupe noi, aduceau tunuri din ce în ce mai multe și mai mari și se sileau din răputeri să răsbătă la câmp deschis, mai înainte de a se pune iarna grea.

La miazăzi, generalul Averescu încercase să treacă Dunărea, la Flămânda — între Oltenița și Giurgiu — cu o oaste numeroasă, pentru ca să cază în spatele dușmanului care lupta în Dobrogea. Românii isbutiră să treacă Dunărea și să arunce un pod de vase peste apa fluviului. Dar tocmai atunci veni vestea că lucrurile se încurcaseră în Ardeal și oastea care pusese piciorul în Bulgaria a trebuit retrasă de

acolo și trimeasă la munte ca să întărească apărarea Carpaților, unde se întesise primejdia. Astfel încât, la 6 Octomvrie, Mackensen, care mai primise ajutoare puternice, a reușit să ocupe Constanța și Cernavoda. Românii și Rușii s'au retras în nordul Dobrogei, apoi Românii au trecut Dunărea la Brăila, rămânând numai Rușii să apere Dobrogea. Au apărat-o așa de bine încât, deși ajunseseră să aibă acolo oaste multă, s'au lăsat bătuți de Bulgari și au părăsit cu totul Dobrogea.

* * *

La începutul lui Noemvrie, Falkenhayn a început în Carpați a doua bătălie, pentru găsirea trecătorii pe unde să-și strecoare armata ca să iasă la câmp deschis. La Oituz și mai ales la Câmpulung a găsit și de astădată porțile ferecate bine. La Predeal și la Olt, s'au dat pe zăpadă și geruri lupte strașnice. La Jiu, dușmanul a adunat pe ascuns o oaste foarte mare: 5 divizii de infanterie și 2 de cavalerie, adică 80.000 de oameni cu 30.000 de cai. Românii nu mai aveau aici decât vre-o 10.000 de oameni înșirați rar de-a lungul graniței muntoase. Izbind cu putere în acest zăplaz subțire, Germanii au isbutit să-l dărâme. Copleșiți de puterea zdrobitoare a dușmanului, Românii au trebuit să dea înapoi, dar s'au oprit la miază-zi de Târgu-Jiu. Ajutați de o divizie nouă, sosită aci în grabă, s'au opintit încă odată luptând vitejește. N'a fost însă cu puțință să pue stavilă puhoiului, care se revărsa ca o apă furioasă după ce a rupt stăvilarele. Loviți în față, ocoliți pe de laturi, amenințați din spate, Românii s'au retras luptând mereu înspre Olt; la 8 Noemvrie, Germanii au intrat în Craiova.

Două zile mai târziu, Mackensen trecea Dunărea pe la Zimnicea cu o armată alcătuită din Germani, Bulgari și Turci. Cele două armate dușmane, dându-și mâna prin preajma Roșiorilor-de-Vede, începură să înainteze spre București, capitala și inima țării.

În ceasul primejdiei grele, Românii își întoarseră ochii spre Ruși, cari așteptau lângă noi, cu arma la picior, privind nepăsători cum se sbăteau aliații, fără să facă nici o încercare serioasă de a le ușura starea. Aliații din Apus au mustrat și ei pe Ruși de reaua lor voință și le-au cerut să sară în ajutorul Românilor. Deși Rușii aveau armată

multă la Dunăre și în Basarabia, nu s'au mișcat de loc. Dorința lor tainică era ca Românii să fie învinși, de oarece ei își făceau socoteala că le-ar veni mai bine ca frontul lor de luptă să fie pe linia mai scurtă a Siretului, de cât în Carpații Munteniei și pe Dunăre; pe lângă aceasta, Rușii aveau chibzuelile lor ascunse și nu le-ar fi fost plăcut ca Românii să iasă întăriți din război. Așa se face că, cu toate rugămințile Românilor și cu toate stăruințele Aliatilor, Românii au fost lăsați să lupte singuri, cu o armată împuținată și slăbită, împotriva dușmanului care înainta împotriva Bucureștilor, din trei direcții: dinspre munți, dinspre Olt și dinspre Dunăre.

Pentru apărarea Bucureștilor s'a dat de armata română, sub comanda generalului Prezan, o bătălie mare în văile Argeșului și Neajlovului. Planul bătăliei fusese întocmit cu dibăcie și începutul bătăliei a fost bun pentru Români. Generalul Scărișoreanu a câștigat o isbândă frumoasă la Bălăria și Stâlpu. Dacă Rușii ar fi intrat și ei în luptă la timpul potrivit, armata germană de Dunăre ar fi fost împresurată și distrusă. Soarta însă nu ne-a ajutat. S'au întâmplat trei nenorociri. Rușii nu s'au sinchisit și au stat cu mâinile în buzunare. Planul bătăliei a fost prins de Germani la doi ofițeri prizonieri. Iar generalul Socec, care era la aripa dreaptă a armatei, n'a avut destulă tărie ca să ție piept dușmanilor care-l înconjuraseră. Din aceste pricini, dușmanul a putut să scape din strânsoarea în care fusese apucat, ajutoare foarte puternice i-au sosit din spate și bătălia s'a sfârșit cu înfrângerea Românilor. Mii de soldați români au înroșit cu sângele lor apele Neajlovului și Argeșului.

În ziua de 23 Noemvrie, Germanii au intrat în București. Regele, guvernul, autoritățile și armata luaseră calea Moldovei, pentru ca acolo să-și facă o rânduială nouă. Armele și munițiile pe care de la începutul războiului le tot așteptam de la Aliții din Apus de-abia acum începură să ne sosească pe un drum de mare ocol. Astfel, cu nădejdi și puteri noi, ne pregăteam să reîncepem lupta împotriva dușmanului care năvălise țara.

Întâia parte a războiului s'a sfârșit așa dar cu părăsirea Munteniei și Dobrogei, cu capitala țării căzută în mâinele dușmanului, și cu băjenia cea mare înspre Moldova.

Le-a trebuit Românilor să-și întărească sufletul, ca să-și părăsească căminurile și pământul în mâna vrăjmașului, și să ia drumul pribegiei spre Moldova, în nădejdea zilei de mâine și a mântuirii țării. Ca să nu lase în mâna dușmanului nimic din ce ar fi putut să-i fie acestuia de ajutor și să-i sporească puterea, a fost ridicată toată populația tânără a țării și mânată înspre Moldova. S'a dat foc la hambarele de grâne, la mori, la fabrici și la toată bogăția de petrol din județele Prahova, Dâmbovița și Buzău. Sondele au fost înfundate, iar zăcătorilor de păcură li s'a dat foc. Armata care se retrăgea înspre Moldova și norodul care pornise în băjenie, au trecut două-trei zile prin norii negri de funingine, care întunecau lumina soarelui, ca la Sodoma și Gomora.

Abia acum s'au desmorțit și Rușii. Pe când Românii se retrăgeau în Moldova, Rușii le-au luat locul, s'au bătut cu Nemții la Râmnicu-Sărat și la Focșani, apoi și-au statornicit frontul pe Siret, așa cum le fusese planul ascuns, dela început. Dealtmintrelea se pusese iarnă grea și luptele nu mai erau cu puțință. Amândouă armatele se vârstaseră în bordee și adăposturi, așteptând să vie primăvara.

* * *

Mari au fost necazurile și suferințele Românilor retrași în Moldova în iarna de pomină a anilor 1916—1917. Pe când Muntenia și Dobrogea erau ocupate de dușmani, Moldova era năpădită de Ruși. Românii au trebuit să deșerte din plin paharul amărăciunilor în timpul acestei ierni grozave. Viscioarele și gerul au doborât multă lume din refugiații ce umpleau drumurile și satele. Molima cumplită a tifosului exantematic a secerat regimente și sate întregi. Rușii, care copleșiseră țara ca un stol de lăcuste, se purtau nu ca prieteni, ci ca dușmani hrăpareți. Dar toată lumea, dela Rege până la cel din urmă soldat, muncea cu tragere de inimă ca să facă la loc armata. Franța a trimis o solie de ofițeri din cei mai buni pe care-i avea armata franceză, în cap cu generalul Berthelot, care au învățat pe soldații noștri să deprindă meșteșugul nou al războiului. Au sosit însăfârșit uneltele de luptă ce ne lipsiseră: tunuri grele, mitraliere, grenade de mână, avi-

oane, pe cari ai noștri s'au învățat repede să le mânuiască bine. Soldatul a prins curaj și aștepta cu nerăbdare ziua când să reînceapă lupta.

Când s'a desprimăvărat, o nouă și mare îngrijorare veni dinspre partea Rușilor. Ei făcuseră revoluție în Martie 1917, își detronaseră împăratul, proclamaseră republica și acum nu mai voiau să lupte. Toată ziua nu făceau decât să pălăvrăgească, să aleagă comitete peste comitete, să-și batjocorască șefii, îndemnând și pe Români să facă la fel. Dar Românii au dat dovadă de mare cumințenie și de dragoste de țară: au rămas disciplinați, ascultându-și șefii și neavând altă dorință decât începerea bătăliei, ca să scape țara de dușman.

În luna Iulie au reînceput luptele. Generalul Averescu, comandantul armatei a doua, a atacat pe Germani la Mărăști, pe dealurile Vrancei, și a câștigat o victorie strălucită. În câteva zile a sfărâmat și pus pe goană câteva divizii nemțești din cele mai bune, a împins frontul cu 20 km. înapoi, a liberat 30 de sate, a luat peste 3000 de prizonieri și 50 de tunuri.

Din nenorocire, Rușii cari trebuiau să lupte alături cu Românii, au încetat lupta în urma unui ordin venit dela Petrograd. Averescu a fost nevoit și el să oprească înaintarea victorioasă a armatei sale. În acelaș timp și armata I-a română de sub conducerea generalului Christescu, care trebuia să înceapă o bătălie mare la Nămolosa, pe Siret, a trebuit să oprească lupta, după trei zile de strașnic bombardament cu artilerie.

Această purtare a Rușilor a dat curaj dușmanului. Mackensen, comandantul suprem al forțelor dușmane, a pornit o bătălie mare pe malul drept al Siretului, în direcția Mărășești, cu gândul să rupă frontul rus din față și să cucerească Moldova. Armata IX-a germană era alcătuită din 12 divizii, cele mai multe germane; în fața ei era armata IV-a rusă, sub comanda generalului rus Ragoza. Primejdia era mare, căci dacă Rușii nu puteau să reziste, se sfârșia cu Moldova și cu România.

Bătălia dela Mărășești a ținut 14 zile, dela 24 Iulie st. v. până la 6 August. Germanii au atacat pe Ruși cu siguranța că aceștia nu se vor bate, așa că vor câștiga ușor biruința. Socoteala lor a fost

greșită, căci uitaseră să ție seamă că mai erau și Românii pe aproape, și că aceștia nu puteau să lase pe Ruși să le prăpădească țara. Armata I-a română era pe celalt mal al Siretului, în pozițiile în care rămăsese după oprirea bătăliei dela Nămolosa.

Bătălia dela Mărășești s'a dat în chipul următor: Germanii atacau pe Ruși, aceștia se retrăgeau, părăsind frontul, dar în locul lor alergau Românii de pe celalt mal al Siretului și închegau la loc frontul. Când Germanii siguri de biruință, reîncepeau înaintarea, dădeau mirați peste Românii, ieșiți par'că din pământ, iar aceștia loveau, nu se încurcau. În cursul celor 14 zile, Mackensen încercă să mute frontul de bătălie când spre dreapta, când spre stânga, căutând mereu locul unde credea că găsește pe Ruși, și deci unde îi venea mai la îndemână. Astfel el isbuti să puie piciorul pe platoul Panciului, dar nu putu să ocupe Mărășeștii, apărați cu dârzenie de Români. Din cauza purtării Rușilor, s'a dat comanda peste cele două armate generalului român Eremia Grigorescu, faimosul apărător al Oituzului. În ziua de 6 August, sărbătoarea Schimbării la față, Mackensen a făcut cea din urmă încercare să cucerească Mărășeștii și să spargă frontul român, dar i-a ieșit pe dos. Germanii au fost strașnic bătuti la Răzoare și au trebuit să fugă, lăsând sumedenie de prizonieri în mâna Românilor. Atunci Mackensen s'a recunoscut bătut și a rupt bătălia, astfel încât Românii au rămas biruitori în marea bătălie dela Mărășești, care a scăpat Moldova de năvală.

Pe când Germanii dădeau bătălia dela Mărășești, Austro-Ungarii începură, la 26 Iulie st. v. o altă mare bătălie la Oituz, împotriva armatei a doua române de sub comanda gen. Averescu. La început, Austro-ungarii fiind mai mulți, ajutați și de trupe germane, bavareze și württembergheze, isbutiră să împingă puțin pe Români și să se apropie de Târgu-Ocnei și de Grozești. Gândul lor era să răzbească în valea Trotușului la Adjud, unde să-și dea mâna cu Mackensen, care, de partea lui urca pe malul Siretului, prin Mărășești, spre Adjud. Dar Românii, dându-și seama de primejdie, își încordară puterile, aduseră ajutoare și țințuiră pe loc pe dușman. Divizia I-a de cavalerie luptând descălecată, făcu minuni de vitejie la Coșna; tot așa grănicerii pe dealul Sticlăriei, vânătorii la Grozești și mai

ales vânătorii de munte cari câștigară o biruință strălucită pe dealul Cireșoaia. Așa încât, după două săptămâni de eforturi zadarnice, dușmanul se văzu nevoit să oprească bătălia dela Oituz, așa cum făcuse și la Mărășești.

Aceiași soartă o avu și încercarea Germanilor de a rupe frontul român depe dealurile Vrancei. Soldații diviziei 12, sub comanda generalului Moșoiu, câștigară isbânzile depe Răchitașul și Cocoșila, care arătară hotărît că nici pe aici nu se putea trece.

Două săptămâni mai târziu, Germanii reîncepură bătălia dela Mărășești. De astă dată, ei mutară frontul mai spre apus, pe platoul Muncelului, la locul unde armata întâia română se lega cu a doua. Aci se găsea singura divizie rusească care mai rămăsese pe front. Incolo, dela Oituz, până la Siret, tot frontul era românesc. Germanii isbiră pe Ruși, cari se grăbiră să fugă lăsând frontul descoperit. Apărarea s'a înjghebat cu trupe românești. Averescu a apărât dârz intrarea spre Vrancea pe valea Sușiței, dând lupte crâncene la Varnița și pe dealul Porcului. Generalul I. Popescu cu trei divizii din armata I-a a dat lupte sângeroase la Muncelu. Aci a murit din partea Germanilor însuși generalul lor comandant, dar și Românii au avut nefericirea să piardă pe eroica olteancă Ecaterina Teodoroiu, care-și lepădase la Târgu-Jiu șorțul de infirmieră, spre a lupta cu arma în mână, iar acum comanda, cu gradul de sublocotenent, un pluton din divizia 11.

Bătălia dela Muncelu și Varnița a convins pe Germani că nu mai sunt în stare să înfrângă pe Români; deaceea renunțară să mai lupte și se întăriră în pozițiile lor. Campania din vara anului 1917 s'a sfârșit cu luptele ce s'au dat la Cireșoaia în cele din urmă zile ale lunii August. Încercarea Germanilor de a rupe frontul român se sfârșise cu o înfrângere totală. Modova era salvată. Biruința Românilor era strălucită. Cu bucurie și cu nădejde putea privi acum România la viitor, și cu mândrie la soldatul său!

* * *

Din nefericire, dacă îngrijorarea dinspre partea dușmanului trecuse, începea grija mare dinspre partea aliatului. Molima revolu-

ționară cuprindea din ce în ce mai tare pe Ruși. După ce nu mai voiau să lupte, acum începuseră să ceară să se încheie pace cu orice preț și să se întoarcă acasă. De teamă ca nu cumva, în mijlocul unei bătălii, soldații să părăsească lupta, comandantul rus încheie armistițiu cu dușmanul. Românii au trebuit să intre și ei în armistițiu, deoarece nu era cu puțință ca pe acelaș front, unde armatele aliate erau așa de amestecate, unul din aliați să se bată iar celalt nu.

Soldații ruși, cari pierduseră orice simț al datoriei, al patriotismului și al cinstei ostășești, nu erau însă mulțumiți numai cu armistițiul, ci hotărâți să pună cu orice chip capăt războiului și să se întoarcă acasă. Atunci ei se apucară să-și destitue ofițerii, să-i batjocorească, și chiar să-i ucidă, punând în locul lor comandanți dintre soldații de rând, tovarăși de răscoală. Apoi începură să părăsească frontul și să plece în cete, spre țara lor, jefuind în drum satele românești.

Autoritățile române au trebuit să ia măsuri, ca nu cumva tot ce se câștigase prin vitejia soldatului român, să se piarză acum prin destrăbălarea Rusului. Frontul, părăsit de Ruși, a fost ocupat de unitățile românești, iar cetele de dezertori și jefuitori puse la regulă. În unele locuri, ca la Galați, la Pașcani, la Fălticeni, la Mamornița, au fost adevărate bătălii, în care câte o mână de Români înfrângeau armate mari de Ruși, îi dezarmau și-i sileau să meargă așa cum era rânduiala, iar nu de capul lor. În luna Ianuarie 1918, nu mai rămăsese picior de soldat rus în Moldova. În fața puternicelor armate germane și austro-ungare, rămăseseră să ție straja frontului, numai Românii.

Răsmerița rusească a avut și o parte bună. Frații noștri români din Basarabia, care zăceau sub stăpânirea rusească de mai bine de un veac, au scuturat jugul și s'au proclamat neatârnați. După aceea, îndreptându-și ochii rugători spre sora mare România, i-au cerut armată de ajutor împotriva cetelor de soldați ruși care umblau forfota prin țară, fără nici o rânduială, bătându-și joc de cinstea și avutul oamenilor, puși pe jaf și omor. Oastea românească a trecut Prutul și a ocupat Basarabia, curățind-o de bolșevici. Sub scutul acestei armate, Sfatul Țării a proclamat, la 9 Aprilie 1918, unirea Basarabiei cu România. A fost, în zăbranicul negru ce se cobora peste sărmana

țară, trădată și părăsită, raza de lumină învoioșătoare care prevestea întoarcerea zilelor celor bune.

În Rusia, lucrurile mergeau din rău în mai rău. Încăpută pe mâna revoluționarilor bolșevici, Rusia a ieșit din război și a făcut pace cu dușmanii. România, rămasă acum izolată, fără nici o legătură cu Aliații din Apus, înconjurată de toate părțile de dușmani mari și puternici, a fost silită să încheie și ea o pace de robire către dușmani. A făcut-o însă numai din buze, căci în inimă a rămas cu dorul aprins de a se folosi de cel dintâi prilej bun, ca să intre iar în luptă, alături de vechii prieteni.

Acest prilej s'a și ivit în toamnă. Aliații din Apus, lângă care se alăturaseră acum și Americanii, răzbiră însfârșit pe Germani și-i în-genuchiară. În acelaș timp, în vecinătatea noastră, în Balcani, Aliații doborâseră pe Bulgari, le spârsese frontul și înaintau spre Dunăre. În fruntea unei armate franceze, generalul Berthelot, bunul prieten al Românilor, trecu Dunărea. Mackensen și cu nemții lui, cari sleiseră țara timp de doi ani, și-au luat tălpășița și plecară spre casă de-a curmezișul Transilvaniei. Noroc de ei că la 11 Noemvrie s'a încheiat armistițiul cel mare pe frontul din Apus, așa că au scăpat de o soartă rea.

La 1 Decemvrie 1918, regele Ferdinand, regina Maria, generalul Berthelot, armatele române și aliate și-au făcut intrarea triumfală în București, îmbrăcați în haine de sărbătoare.

* * *

Dacă visul cel rău al ocupației dușmane trecuse, țelul pentru care intrase România în războiu, pentru care suferise și sângerase atât de mult, nu fusese atins. Scăpasem de primejdia robirii noastre; venise acum vremea să ne întoarcem din nou cu gândul la desrobirea fraților. Ceasul răfuelii celei mari sunase. Basarabia se întorsese la sânul țării mame. Rămânea Transilvania și Bucovina. Soldatul Român va ști să-și facă și aci datoria. Prăbușirea și fărâmițarea împărăției austrougare îi ușura mult această sarcină. Românii din Bucovina declarară că se deslipesc de vechea monarhie, se proclamă li-

Efigia Regelui Ferdinand

Sculptor A. Călinescu

Efigia M. S. Reginei Maria

Sculptor A. Călinescu

beri și cerură regelui Ferdinand să trimită armata românească. Sub scutul acestei armate, Românii proclamară alipirea Bucovinei cu regatul României, întregind astfel vechea Moldovă a lui Ștefan cel Mare.

În același timp, Românii din Transilvania se adunară la Alba-Iulia și, în aceeași zi de 1 Decembrie 1918, când regele Ferdinand își făcea intrarea triumfală în București, ei proclamară la rândul lor unirea Ardealului cu țara mamă România. Lucrurile însă n'au mers aci tocmai ușor. Ungurii, înfuriați că le scapă din mâini frumoasa Transilvanie „mărgăritarul cel mai de preț al coroanei sfântului Ștefan” cum o numeau ei cu mândrie, pe care o stăpâniseră o mie de ani spre jalea Românilor, puseră la cale revolte și începură a măcelări pe Români. Ba chiar adunară oaste multă ca să se împotrivească la ceea ce era în firea lucrurilor ca să se întâmple. Așa în cât, pe când la Paris se adunau solii tuturor țărilor ca să încheie pacea mult așteptată și să facă rânduiala cea nouă întemeiată pe dreptate, soldații României trebuiau să treacă pentru a doua oară Carpații, ca să îngenunche pe Unguri și să-i silească să primească de nevoie, ceea ce nu înțelegeau să facă de bună voie. Astfel, începu al doilea războiu, răfuiala cea mare cu Ungurii, așteptată de mai bine de o mie de ani.

Armata română a Vechiului Regat a ocupat Transilvania, apoi în ajunul sărbătorilor Sfintelor Paști din anul 1919 a spart frontul unguresc din Munții Apuseni. Înaintând pe văile celor trei Crișuri Românii au intrat în ziua de Paști în Oradea Mare și în Beiuș. Urmărind mereu oștile dușmane, au prins o divizie de Secui și au tot împins înainte pe Unguri, până ce i-au aruncat dincolo de Tisa.

În vremea aceasta, în Budapesta ajunsese dictator un ovreiaș bolșevic, numit Bela Kun, care vroia să procopsească și Europa centrală cu o stăpânire bolșevică la fel cu cea din Rusia. Știind că singura putere în stare să i se opună e numai România, care-și păstrase și-și refăcuse o armată tare, el își organizează la rândul lui o armată puternică, cu care la 20 Iulie 1919 atacă pe Români la Tisa. Dar Românii mirosiseră cam ce le pregătește Bela Kun și-și luaseră, în taină, toate măsurile ca să-l primească cum se cuvine. La început, Ungurii isbutiră să treacă Tisa și să înainteze pe vre-o 60 de km.; oastea ro-

mânească, alcătuită în linia întâia din divizii tinere ardelenesti, primise ordin să dea înapoi, ca să-i momească pe Unguri și să-i atragă mai în inima țării, deslipindu-i de Tisa. Când comandanții români, generalii Prezan și Mărdărescu, au socotit că momentul e priincios, au dat drumul contraatacului român. Generalul Moșoiu a lovit flancul stâng al Ungurilor, iar generalul Leca pe cel drept. În două zile, Ungurii au fost bătuți și aruncați înapoi peste Tisa.

De astădată Românii nu s'au mulțumit numai cu atâta. Au trecut și ei Tisa, după Unguri, i-au urmărit, i-au încolțit, le-a prins toată armata — peste 40.000 de soldați — și, la 4 August 1919, au intrat în Budapesta, peste ale cărei monumentale clădiri au înfipt drapelul românesc. Această zi, este una din zilele cele mai mari ale neamului nostru. Prin vrednicia, cumințenia și vitejia soldatului român, am isbutit să îngenuchiem pe dușmanul care pusese de veacuri stăpânire pe cea mai mândră parte a neamului românesc și să-l facem să recunoască schimbarea vremurilor. Visul măreț al lui Mihai-Viteazul, marele erou și mucenic al neamului românesc, ucis mișelește de Unguri pe câmpia Turdei, se împlinea acum aevea. Războiul pentru întregirea neamului românesc, care costase atâtea dureri, care făcuse să curgă atâtea lacrimi și atâta sânge, se sfârșea acum în strălucire de apoteoză. Pasul cadențat al soldaților României, călcând mândru paveaua bulevardelor budapestane, răsuna ca un ritm de poem eroic, cântând gloria neamului care a avut credința și puterea să-și împlinească visul cel mai scump.

* * *

Tratatele de pace încheiate la Paris, au consfințit starea de lucruri pe care a întemeiat-o vitejia soldatului român. Căci înțelepciunea bărbatilor de stat știe să găsească formele cele mai potrivite pentru întocmirile politice ale statelor și să croiască granițele lor cele mai drepte; însă ele nu se pot înfăptui și mai ales nu pot dura, decât dacă sunt susținute de brațele tari și vitejești ale armatelor. Mărețul edificiu al României întregite de astăzi, dela Nistru până la Tisa, din Hotin până la Dunăre și la Mare, s'a zămislit din sângele sutelor de mii de eroi, ale căror oase au rămas să înălbească pământul din văile

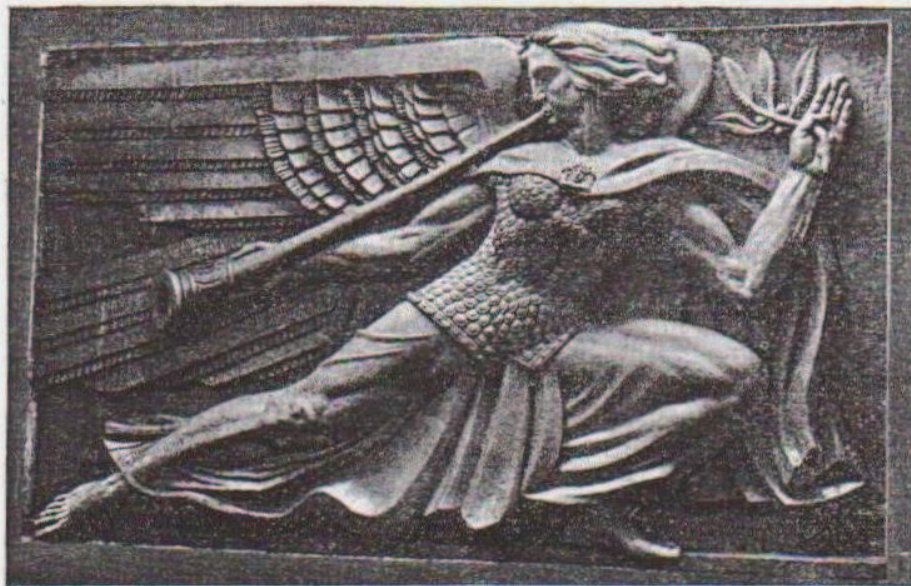
Carpaților, de pe colinele arse ale Dobrogei, din vadurile Neajlovului și Argeșului, din lunca Siretului și din valea Tisei. Dar cea mai bună garanție că ceea ce s'a clădit cu atâta jertfă, va rămâne de-a pururi, este că generațiile ce vor veni, să cunoască și să prețuiască faptele vitejești ale înaintașilor lor, să-și înalțe sufletele până la înțelegerea virtuților lor, să-și întărească inima și brațele, ca să stea strajă neclintită pentru păstrarea comoarei pe care ei ne-au fost lăsat.

Aceasta trebuie s'o știe, s'o înțeleagă și s'o simtă Românul care, cu mândrie și cu înfiorare, va trece pe sub bolțile Arcului de Triumf, înălțat pe Șoseaua Kiseleff pentru cinstirea eroilor înfăptuitori ai României mari.

„Credința“

de Baraschi-Muşat

„Victoria” (parte din friza principală)

de Sculptor Mae Constantinescu

ARCUL DE TRIUMF

DESCRIERE

Strămoșii noștri Romani, aveau obiceiul să mărturisească prinosul lor de recunoștință către împărații lor victorioși, ridicând arcuri de triumf pe sub care trecea oastea învingătoare, în frunte cu conducătorii ei, la întoarcerea în patrie, în aclamațiile poporului entusiast.

Din aceste monumente, unele au străbătut secolele și sunt astăzi mărturii atât ale puterii creatoare în artă a geniului roman, cât și a felului cum poporul știa să-și slăvească pe marii săi împărați. Astfel sunt mărețele arcuri de triumf din Forul Roman: al lui Septimius Sever, al lui Titus și al lui Constantin.

Obiceiul de a se veșnici amintirea marilor fapte istorice prin ridicarea de arcuri de triumf, s'a moștenit de către popoarele de

obârșie latină. Dintre cele moderne, cel mai caracteristic și mai bine cunoscut, este celebrul „Arc de triomphe de l'Etoile” din Paris, ridicat de poporul francez, spre a povesti posterității victoriile marelui său împărat Napoleon I.

Era natural ca și noi, Românii, să ne gândim a preamări și veșnici printr'un astfel de monument, momentul culminant al războiului pentru idealul național; *intrarea triumfală în București a Regelui Ferdinand I, încoronat ca Rege al României întregite.*

De aceea în anul 1922, cu prilejul serbărilor încoronării, s'a hotărât ca, în afară de catedrala dela Alba Iulia unde s'a făcut slujba încoronării, să se ridice și un Arc de Triumf pe șoseaua Kiseleff a Bucureștilor, pe unde și-a făcut intrarea triumfală primul Rege al României întregite.

De oarece clădirea unui astfel de monument nu se putea face în formă definitivă într'un timp de câteva luni, cât era la îndemână atunci, arhitectul însărcinat cu execuția monumentului, D-l Profesor Petre Antonescu, a găsit soluția ca pentru acea dată să se construiască definitiv din beton armat numai temelia și scheletul interior, iar fața exterioară cu decorațiunile și inscripțiile să se construiască din materiale provizorii, care apoi urmau să se înlocuiască pe îndelete și cu tot răgazul trebuincios, cu materiale definitive.

Pe subt Arcul astfel clădit în chip provizoriu, a trecut cortegiul Regelui victorios Ferdinand I însoțit de Regina Maria și înconjurat de căpeteniile oștilor române și ale aliaților noștri, în uralele poporului venite din toate părțile României Mari.

Desăvârșirea monumentului din materiale definitive a suferit însă o întârziere simțitoare. Criza financiară de care suferea statul nostru, nevoile multiple care solicitau în atâtea alte direcții atențiunea conducătorilor statului, au făcut ca o vreme îndelungată monumentul să rămână neterminat. Din cauza aceasta, Arcul de Triumf, redus la scheletul său de beton, pe care atârnavu aici și colo crâmpEE de materiale degradate, ajunsese să ia înfățișarea unei ruine, ce ar fi putut fi interpretată ca un simbol al nepăsării noastre față de cele mai sfinte comori sufletești ale neamului nostru, dacă n'am ști că asemenea întârzieri s'au întâmplat și în alte părți, la popoare cunoscute prin pa-

triotismul lor arzător; așa de pildă, Arcul de triumf „de l'Etoile” citat mai sus, a necesitat un răstimp de trei zeci de ani, pentru a fi construit în forma lui de astăzi.

Din fericire, Majestatea Sa Regele Carol II a găsit în simțimântul Său de venerație pentru faptele Marelui Său Părinte și în prețuirea dreaptă a celui mai considerabil eveniment al istoriei noastre naționale, izvorul acțiunii care trebuia să ducă la sfârșit lucrarea. La Înalta dorință a Majestății Sale, guvernul țării a făcut sacrificiul trebuitor, și astfel s'a putut pune la dispoziție D-lui arhitect Petre Antonescu fondul necesar, pentru ca acesta să reia, cu un plan ușor modificat, lucrările întrerupte cu 12 ani înainte.

Sub direcția autorului planurilor Arcului de Triumf, un grup din cei mai de seamă artiști ai noștri au dat timp de peste un an de zile, contribuția talentului lor și o muncă migăloasă și statornică. În tot acest timp, Majestatea Sa Regele a urmărit de aproape lucrările, dând sugestii pentru perfecționarea și punerea la punct a tot ce era de refăcut. Complet terminat, Arcul de Triumf a fost inaugurat în ziua de 1 Decembrie 1936.

Arcul de Triumf este un monument grandios, având o înălțime de aproape 30 de metri; baza sa acoperă o suprafață de peste 300 m. p., iar golul arcadei are o lărgime de 10 m. l. și o înălțime de 17 m. l. Conceput în linii sobre și proporții impunătoare, monumentul este inspirat de vechea arhitectură romanică-bizantină, cu care este strâns înrudită arhitectura românească. Detaliile sale (cornișe, brouri, profile, portale) păstrează același caracter.

Pentru construcția lui s'au întrebuințat peste 1000 m. c. de piatră, extrasă din cele mai renumite cariere de pe întinsul țării; granitul, marmora și calcarele cele mai compacte, în blocuri care ajung până la 5000 kgr. greutate, se îmbină într'un tot armonios, dând monumentului o înfățișare de masivitate și trăinicie eternă.

Decorația sculpturală e dominată de medalioanele reprezentând chipurile Regelui Ferdinand I și al Reginei Maria, executate de sculptorul A. Călinescu; ele sunt săpate în blocuri de marmoră albă de câte 2 m. diametru și zidite pe fața celor doi piloni dinspre oraș. Pe

fața opusă se găsesc alte 2 medalioane, care reprezintă în figuri simbolice „Bărbăția” și „Credința”, executate de sculptorii Jalea și Mușat-Baraschi; sunt cele două virtuți care au dus la izbânda supremă pe Regele și Regina României întregite.

Pe frizele celor două fațade principale se găsesc câte două figuri de victorii înaripate, cioplite în marmoră în „haut-relief”, executate de sculptorii: Medrea, Onofrei, Mac Constantinescu și Mușat-Baraschi. Aceste figuri încadrează 2 inscripții, al căror text este compus de D-1 Profesor Nicolae Iorga, având următorul cuprins:

Pe fața dinspre oraș:

„DUPĂ SECOLE DE SUFERINȚE CREȘTINEȘTI IN-
„DURATE ȘI LUPTE GRELE PENTRU PASTRAREA FIIN-
„ȚEI NAȚIONALE, DUPĂ APĂRAREA PLINĂ DE SACRI-
„FICII A CIVILIZAȚIEI UMANE, SE INDEPLINI DREP-
„TATEA ȘI PENTRU POPORUL ROMÂN PRIN SABIA
„REGELUI FERDINAND CU AJUTORUL INTREGEI NA-
„ȚIUNI ȘI GÂNDUL REGINEI MARIA”.

Pe fațada dispre Băneasa:

„LIBERATOR DE NEAM ȘI INTREGITOR DE HO-
„TARE, PRIN VIRTUTEA OSTAȘILOR SAI, VREDNICI
„URMAȘI AI EROILOR CREȘTINĂȚĂȚII, FERDINAND I,
„DOMN ȘI REGE AL ROMANILOR, ȘI-A FACUT INTRA-
„REA LA 16 OCTOMBRIE 1922 ÎN CETATEA SA DE
„SCAUN A BUCUREȘTILOR, DUPĂ INCORONAREA LA
„ALBA IULIA”.

Pe frizele fațadelor laterale se găsesc două inscripții cu cuprin-
sul următor:

„GLORIE CELOR CE PRIN LUMINA MINȚEI ȘI PU-
„TEREA SUFLETULUI AU PREGATIT UNIREA NAȚIO-
„NALĂ”.

București 14/27 August 1916.

„ROMANI,

„Războiul, care de doi ani a încins tot mai strâns hotarele noastre, a zdruncinat adânc vechiul așezământ al Europei și a învederat că pentru viitor, numai pe temeiul național se poate asigura viața pacinică a popoarelor.

„Pentru neamul nostru, el a adus ziua așteptată de veacuri de conștiința națională, ziua unirii lui.

„După vremuri îndelungate de nenorociri și de grele încercări, înaintașii noștri au reușit să întemeieze Statul Român prin unirea principatelor, prin războiul independenței, prin munca lor neobosită pentru renașterea națională.

„Astăzi ne este dat nouă să întregim opera lor înche-gând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: Unirea Românilor de pe cele două părți ale Carpaților.

„De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub stăpânirea străină pe frații noștri de peste munți și din plaiurile Bucovinei, unde Ștefan cel Mare doarme somnul lui de veci. În noi, în virtuțile, în vitejia noastră stă puțința de a le reda dreptul ca într-o Românie întregită și liberă, de la Tisa până la Mare, să propășească în pace, potrivit datinelor și aspirațiunilor gintei noastre.

„ROMANI,

„Insuflețiți de datoria sfântă ce ni se impune, hotărâți să înfruntăm cu bărbăție toate jertfele legate de un crâncen războiu, pornim la luptă cu avântul puternic al unui popor, care are credința neclintită în menirea lui. Ne vor răsplăti roadele glorioase ale isbândeii.

„Cu Dumnezeu înainte!

„FERDINAND“

Pe fața dinspre Apus este săpată proclamația dată la încoronare, având următorul cuprins:

Alba Iulia, 15 Octombrie 1922.

„ROMANI,

„Cu adâncă emoție primesc în chip solemn această „coroană moștenită de la neuitatul și înțeleptul meu unchiu „ca un simbol al vitejiei românești și al unirii între Domn și „Țară.

„Plină de strălucire s'a așezat acum 41 de ani pe capul „primului Rege al României, după războiul de independență și proclamarea regatului.

„Atotputernicul ne-a învrednicit s'o vedem și mai „strălucită astăzi, când în urma grelelor lupte purtate de „întreaga suflare românească, ea simbolizează îndeplinirea „acelui mare și sfânt dor secular: Unirea tuturor țărilor locuite de Români.

„Dea Domnul ca această coroană, împreună cu cea a „scumpei mele soții și vrednică tovarășe de muncă și suferință pentru binele obștesc, să încununeze din neam în „neam pe iubiții noștri urmași într'o Românie pururea glorioasă și fericită.

„Sus inimile! Și să glăsuim după chipul strămoșilor: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într'însa, și unii pre alții să ne îmbrățișem, să zicem, „fraților” și celor ce ne urăsc pe noi, să iertăm toate pentru sfânta unire.

„Așa să fie!”

„FERDINAND”.

Subt bolta Arcului se găsesc sculptate o serie de panouri de armuri, executate de sculptorul decorator Tofan, alternând cu panouri în care sunt săpate numele localităților însemnate prin faptele de arme din războiul întregirii: CERNA, JIU-OLT, DRAGOSLA-VELE, NEAJLOV, OITUZ, MARAȘTI, MARAȘEȘTI, RĂZ-
ZOARE, VRANCEA, MUNCCELUL, COȘNA, BUDAPESTA.

Toate aceste inscripții împreună formează o vastă aureolă deasupra deschiderii arcului, terminată la partea de jos, pe fețele interioare ale celor doi piloni, cu pajurile țării dinainte de război și după război. Pe cheia bolții se găsește săpată în piatră o elice de avion, ca simbol amintitor al momentului întoarcerii Regelui Carol al II-lea la înalta Sa misiune.

Alte sculpturi și inscripții amintesc pe ctitorul din a cărui înaltă hotărâre și stăruință s'a desăvârșit momentul.

Astfel, deasupra creștetului Arcului pe cele două fețe se găsește sculptată monograma Majestății Sale Regelui Carol al II-lea împletită cu frunze de stejari și de lauri. Deasemenea, deasupra portalelor laterale se găsesc săpate în caractere și cu text latin următoarele două inscripții:

Spre Apus:

MCMXXXVI

REGNANTE CAROLO SECUNDO

Spre Răsărit, sub monograma regală:

ANNO NONO REGNI EJUS

Intrând prin aceste portale și prin două uși de bronz, pătrundem în interiorul Monumentului, unde se găsesc două scări monumentale, care conduc pe terasa superioară de unde se desfășoară priveliștea orașului și împrejurimilor. Pe una din marile odihne ale scării, se găsește încastrată în perete o lespede de marmoră pe care este gravată inscripția comemorativă a desăvârșirii clădirii.

Pentru a da un cadru cât mai monumental, potrivit Arcului de Triumf, s'a executat împrejurul bazei sale un pavaj din lespezi de diferite pietre, formând un mozaic mărginit de trotuare, tot din piatră, pe care se găsesc fixați stâlpi de piatră, legați cu lanțuri groase de fier. Piața Arcului urmează a fi încă lărgită conform noului plan de sistematizare al orașului.

„Victoria“ (parte din friza principală)

de Sculptor Baraschi-Mugat

INAGURAREA ARCULUI DE TRIUMF

La 1 Decembrie 1936, optsprezece ani dela intrarea în Capitala României mari a Regelui întregitor de țară și a oastei Sale biruitoare, și treisprezece ani dela defilarea prin acelaș loc a cortegiului istoric ce însoțea pe Regele tuturor Românilor încoronat la Alba Iulia, mărețul monument ce comenmorează cele mai mari fapte ale istoriei Românilor a fost dat în stăpânirea și păstrarea poporului românesc.

Ceremonia inaugurării s'a făcut în prezența M. S. Regelui și a Augustei Sale Familii, a înalților demnitari ai Țării, a armatei, a foștilor luptători din războiul de întregire, a delegaților trimiși de Parlamentele țărilor aliate Cehoslovacia și Jugoslavia și a unui număr imens de cetățeni ai țării.

Momentul cel mai înălțător al acestei serbări l'a format cuvântarea rostită de Majestatea Sa Regele Carol II. Cuvintele regale au impresionat adânc pe cei ce le-au ascultat și vor trezi totdeauna în su-

fletele Românilor aceleași înalte sentimente care au inspirat pe Augustul Cuvântător. Ca și inscripțiile săpate în piatra monumentului lângă care au fost rostite, ele vor dura atât cât va trăi o inimă românească, capabilă de a le înțelege și a le urma, adică: Veșnicia.

CUVÂNTAREA

MAJESTĂȚII SALE REGELUI CAROL II

LA INAUGURAREA ARCULUI DE TRIUMF

Inaugurăm astăzi Arcul de Triumf, menit să reamintească generațiilor viitoare gloria celor ce au învins și jertfa celor ce au căzut vitejește pentru înfăptuirea unui ideal, care a fost țelul și îmbărbătarea multor generații.

Au trecut douăzeci de ani de când oștirile românești, sub conducerea Regelui Întregitor de Neam, au pornit la luptă pentru acest ideal, înfruntând vremuri de grea cumpănă și fălindu-se cu clipe de înălțătoare vitejie.

Acest monument, ce se înalță aci și care se sfințește astăzi după riturile strămoșești, nu este sfințit numai cu aghiazmă, dar și cu sângele acelora cari s'au jertfit pentru reîntregirea Neamului Românesc.

Vis secular, înfăptuit o clipă sub Voevodul cel Viteaz Mihai, ai fost hrana sufletească a tuturor Românilor de pretutindeni, ai fost credința care ai mânat pe toți, ai fost chiar rațiunea de a fi a întregului nostru neam!

În acest moment solemn, gândul nostru evlavios trebuie să se închine cu smerenie în fața tuturor acelora, străluciți sau umiliți, cari în sufletul lor au avut credință, — credință care ne-a dat răbdarea și puterea de a înfăptui aceea ce a fost o dreptate firească a ginte noastre.

Să ne închipuim deci în fața acelora, cari nu și-au precupețit viața, pentruca astăzi toți Românii să trăiască într'o țară pe veci unită și să ne închinăm în fața amintirii acelora cari, cu voință de oțel, au adus la îndeplinire visul multor generații, îndeosebi în fața Voevodului Viteaz al zilelor noastre, Regele Ferdinand.

În vechime, aceste arcuri de triumf se ridicau spre a proslăvi un

om și o cucerire de popoare. Noi, cei de astăzi, am ridicat acest arc pentru proslăvirea unui Neam și a unei Credințe, dar mai ales, ca să arătăm lumii întregi că înfăptuirea unității naționale române nu este o cucerire deșartă și lacomă, ci ștergerea din cartea vremurilor a nedreptății seculare ca fiii aceluiași popor să trăiască sub stăpâniri deosebite.

Noi, cei de față, am fost hărăziți de cartea cea mare a destinului să îndeplinim ceea ce înaintașii noștri au visat și au dorit.

Dar tot nouă ne este hărăzit să păstrăm și să întărim ceea ce s'a împlinit cu atâtea jertfe și cu atâtea dragoste de neam.

Înălțătoare, sfântă, dar și grea moștenire. Nici o clipă nu trebuie să uităm, că tot ce ne-au lăsat înaintașii noștri, trebuie transmis neatins, nepângărit și întărit, urmașilor noștri.

Unitatea națională a fost pentru cei de ieri un crez și un îndemn, care ne permite să ne închinăm astăzi acestui monument. Pentru mâine, unirea națiunii trebuie să fie gândul de căpetenie al tuturor, spre a desăvârși moștenirea celor opt sute de mii de morți ai războiului de întregire.

La glasul venit de dincolo de țintirim al martirilor întregirii, se unește — prin Mine, Regele României, pe veci unite — glasul întregului popor românesc.

Data de 1 Decembrie, dată adânc săpată în cartea neamului, să însemne o adevărată unire a tuturor acelora cari voesc binele neamului.

Unirea nu trebuie să fie o vorbă deșartă, unirea trebuie să fie o realitate puternică, pe care să se poată rezema România în drumul ei către progres.

Sărbătoarea de azi, care este aceea a Unității Naționale, este în deosebi și aceea a oastei Mele, căreia trebuie să-i fim recunoscători pentru înfăptuirea idealului național.

Pavăză cum nu e alta a unității și integrității naționale, către ea nu trebuie să mergă numai vorbele noastre de dragoste, dar și toată munca noastră, spre a o face un instrument puternic și credincios, adevărat zid de hotar, de care să se sfarme toate valurile dușmane.

România, care şi-a văzut îndeplinit, cu atâtea jertfe, visul secular, ştie ceea ce vrea să zică un război.

De aceea: vrea o oştire puternică, care să fie păzitoare a Păcii, dar şi păzitoare neadormită a neştirbirei hotarelor.

Alături de noi, se găsesc şi reprezentanţii aliaţilor noştri.

Au venit, în această zi a Unirii, să proslăvească gloria zilelor eroice şi perenitatea celor împlinite şi brăzdate pe harta lumii.

Am luptat cu credinţă şi am biruit cu jertfa intereselor noastre individuale. Această jertfă nu s'a sfârşit cu împlinirea primului ţel al luptei, ci ea trebuie să continue, ca să îndeplinească unitatea sufletească a tuturor forţelor pentru cucerirea ţelurilor de mânia: prosperitatea şi întărirea României.

Acela ce va trece pe lângă acest Arc de Triumf, să se gândească, că dacă reprezintă comemorarea gloriei româneşti, el are la temelie oasele acelor care au crezut şi s'au jertfit şi că, dacă aceste pietre ar avea glas, ar striga:

„Trecătorule, gândeşte-te la jertfa celor căzuţi!”

„Ce faci tu pentru întărirea şi consolidarea Patriei tale?”

Doresc ca puţini să fie aceia cari, auzind acel glas, să-şi ascundă faţa, zicând: „m'am gândit numai la mine”.

O! Pietre scumpe, amintitoare de ceasuri de vitejie, amintire a crezului şi a speranţei neamului, staţi vecinic de veghe şi spuneţi tuturor, că numai cu credinţă şi jertfe, pentru interesul obştesc, se poate împlini ceva pe acest pământ.

Deci, cu credinţă, înainte şi sus inimele!

Trăiască România, pe veci întregită în hotarele fireşti ale neamului!

SN